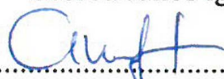

Javaslat a
„Győr-nádorvárosi Evangélikus Templom”
települési/tájegységi/ágazati¹
értéktárba történő felvételéhez

Készítette:
Csorba János igazgatólelkész

Győr, 2022. január 20.

(P.H.)

¹ Kérjük, húzza alá a megfelelőt.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Győri Evangélikus Egyházközség

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

3. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Győr-nádorvárosi Evangélikus Templom**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:²:

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ <u>épített környezet</u>
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

a szakterületi besorolás indokolása:

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- ☐ igen
amely nemzetiség:³

- ☐ nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

9024 Győr, Külső-Baross u. 77/a.

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

☒ települési

☐ tájegységi

☐ ágazati

amely értéktár neve: **Győri Értéktár**

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

² Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

³ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

A győri evangélikus gyülekezet az első világháborút követően döntött úgy, hogy újbárpri temploma mellett szükség volna a város déli részén egy második templomépületre is. Győr város közgyűlése 1923. december 19-i ülésén erre a célra ingyen telket szavazott meg az evangélikus gyülekezet részére. Az eredeti tervek nem csupán templommal, hanem iskolával is számoltak, ezért a templom az akkor megkapott teleknek nem a közepén, hanem szélén került elhelyezésre.

Az építkezés megindulására végül azonban egészen a második világháborúig várni kellett, így az 1940-ben vette kezdetét Sándy Gyula – maga is evangélikus – nyugalmazott műegytemi nyilvános rendes tanár tervei alapján. A neves tervezőnek a két világháború között 35 templomterve valósult meg, ezek közül a nádorvárosi templomot egyik legfigyelemreméltóbb munkájának tartják a szakértők, egyben a magyar népi szecesszió kiemelkedő alkotásaként. Sándy Gyula templomépítészetén túl talán a legkiemelkedőbb általa tervezett középületnek az 1920-as évek közepén épült, a mai Széll Kálmán téren álló Budai Postapalota tekinthető.

Sándy a nádorvárosi templom tervezésekor elsősorban a román építészeti stílus hagyományait vette alapul, ugyanakkor a pártázatos nyolcszög alakú torony, s a finom ívelésű ablakok a gótikát idézik fel a szemléltetőben. Utóbbi hatást erősíti a belső tér mennyezetformálása. A fából készült szerkezetet a középteret határoló falazott csúcsos boltívek és oromfalak támasztják. A gerendák csillagboltozatot alkotnak, melyhez dongák kapcsolódnak. A famennyezet az egész templomnak meleg hangulatot kölcsönöz.

Külön érdekessége a templomnak az előrelépő, kőoszlopokkal megtámasztott, oromzatos kapuzat és a bástyaszerűen kiképzett harangház, mely az erdélyi erőtemplomokhoz teszi hasonlatossá, s jól illeszkedik az evangélikusság jelmondatához: „Erős vár a mi Istenünk!” A háború alatt készült el maga az épület, ugyanakkor a belső munkálatok kivitelezése egészen az '50-es évekig húzódott. Az épület tornya csupán a 20. század végén kapott harangot.

Belső berendezés:

Schima Bandi aranykoszorús iparművész feszülete és gyertyatartói 1942-ben készültek el. A mester élete főművének tartott alkotását, eredetileg a milánói egyházművészeti kiállításra szánta, azonban végül nem tudta időben befejezni művét. Egyetlen 20 kg-os vastömbből formálta meg Krisztus testét forrasztás és reszelés nélkül, csak a legegyszerűbb eszközöket használva. 1951-ben, az előzőekhez illeszkedve, Schima Bandi további 4 gyertyatartót készített a gyülekezet megrendelése alapján.

A templom talán legértékesebb műtárgya a vörös márványból készült keresztelőkút, amit Borsos Miklós szobrászművész alkotott 1944-ben. A medencét a négy evangélista alakja oszlopként tartja. A mű érdekessége, hogy az alkotó a szinoptikus evangélisták arcvonásait a kor híres művészeiről mintázta: Mátéét Kodály Zoltán zeneszerzőről, Márkét Barcsay Jenő grafikus művészről, Lukácsét Egry József festőről, míg Jánosét saját magáról. A medence fedőlapja domborított vörösrézről készült, rajta Jézus megkeresztelésének jelenete látható. Szintén Borsos munkája az oltár melletti *Angyali híradás* című bronz dombormű.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

A templom Sándy Gyula, országosan ismert építész tervei alapján készült. Életművének egyik meghatározó darabja, a magyar népi szecesszió kiemelkedő alkotása. Az épület értékét tovább növeli annak belső berendezése. Utóbbiak közül mindenképpen külön említésre érdemes a Borsos Miklós által faragott keresztelőmedence, a szintén általa készített bronz dombormű, valamint az oltár feszülete és gyertyatartói, melyek Schima B. András győri iparművész munkáját dicsérik.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

- Evangélikus templomok. szerk. Kemény Lajos; Gyimesy Károly. Budapest, 1944.
- Evangélikus templomok Magyarországon. szerk. Dercsényi Balázs et al. Budapest, 1992.
- Lengyel Diána–Világi Dávid: Gratia et spes: Az Insula Lutherana 234 éve. Győr, 2018.
- Hitélet Győrben. szerk. Takács Miklós; Bihari Zoltán. Győr, 2021.

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<https://gyor.lutheran.hu/index.php/rolunk-hu/templomaink/nadorvaros>

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m)* pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
Püspöki Hivatala

Cím: H-9021 Győr, Bajcsy-Zs. út 26. • Telefon: +36-96-200-063 • Mobil: +36-20-824-4222
Postacím: H-9001 Győr, Pf. 1639 • E-mail: west.district@lutheran.hu • Honlap: <http://nyugat.lutheran.hu>

11-1/2022.

AJÁNLÁS

**a győr-nádorvárosi evangélikus templom
Győri Értéktárba való felvételéhez**

Alulírott Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke, a Győri Értéktárba történő felvételre ajánlom a Győr, Külső-Baross u. 77/a cím alatt található,
győr-nádorvárosi evangélikus templom (Újtemplom) épületét.

Az 1940-ben, Sándy Gyula tervei alapján készült templom épített, kulturális és művészeti érték, a magyar népi szecesszió kiemelkedő alkotása. Emellett jelentős közösségi értéket képvisel a győri evangélikus gyülekezeti tagok számára.

Tisztelettel javaslom az épületnek a Győri Értéktárba, nemzeti értékeink sorába való felvételét.

Szemerei János püspök

Győr, 2022. január 13.

Ajánlás
a Győr-nádorvárosi Evangélikus Templom
Győri Értéktárba való felvételéhez

Tisztelt Győri Értéktár Bizottság!

A nádorvárosi evangélikus templom építésének ötlete akkor vetődött fel, amikor Győr déli része (Nádorváros, Szabadhegy) dinamikus fejlődésnek indult, tehát az 1920-as évek elején. Az ekkoriban elkezdődött gyűjtés után több mint egy évtizedet kellett várni az építkezésre, melyet a jeles építész, volt műegyetemi tanár, az evangélikus Sándy Gyula tervei szerint kezdtek el. A templomépítészetben jelentős tapasztalattal bíró tervező egyik legfigyelemreméltóbb munkájának, egyben a magyar népi szecesszió kiemelkedő alkotásának tartják a nádorvárosi evangélikus templomot, pedig e tekintetben igen jelentős számú, mintegy 35 templomterve valósult meg a két világháború között!

A templom a neoromán és neogótikus építészeti hagyományokat követi az alapformákat illetően, de díszítésében a középkori gyökerű motívumok mellett a népi kultúra elemei és a reneszánszból ismert sgraffito-eljárás is szerepet kapott. Az épület belsejében nem kisebb alkotók műveivel találkozhatunk, mint a vörös márvány keresztelőkutat készítő, Győrhöz is több szállal kötődött szobrász, Borsos Miklós, vagy a jelentős győri iparművész Schima Bandi. Borsos keresztelőkútjának érdekessége, hogy a négy evangélista alakjainak portréit Kodály Zoltánról, Barcsay Jenőről, Egry Józsefről és önmagáról készítette. Külön említést érdemel a Böröczky Ferenc által festett, karzaton végigfutó 72 darabos, pajzsmezőkbe festett egyházi szimbólumrendszer sorozat. A templom féltonnás harangja csak évtizedekkel a belső tér kialakításának befejezése után, 1997-ben készülhetett el, a gyülekezet áldozatkész adakozásából.

Ezen ajánló soraimmal messzemenően támogatom, hogy a fentiekben bemutatott, jelentős építészeti, képzőművészeti értékekkel bíró és meghatározó közösségformáló, vallási szerepű nádorvárosi evangélikus templom épülete a győri értéktárba bekerüljön.

Prof. dr. habil Tolnay Imre DLA

egyetemi tanár, képzőművész

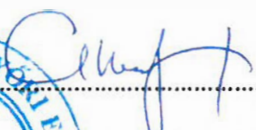
Hozzájáruló nyilatkozat

Alulírott Csorba János, hozzájárulok az általam benyújtott javaslatban megadott adatok kezeléséhez, továbbá a benyújtott teljes dokumentáció, a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználásához.

Továbbá nyilatkozom, hogy a nem saját készítésű dokumentumok tekintetében az adott dokumentum tulajdonosa hozzájárult a térítésmentes szabad felhasználáshoz, mely magában foglalja a nyilvánosságra hozatalt a helyi értékek adminisztrációja, archiválása és népszerűsítése érdekében.

Győr, 2022. január 20.

Javaslattevő aláírása